

Ese de noue ori in septemana

Joi-a si Dominec'a.

Pretulu pentru Austria

pre anu intregu . . . 10 fl. v. a.

" jumetate de anu . . . 5 fl. v. a.

" trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romania si Strainetate

pre anu intregu . . . 14 fl. v. a.

" jumetate . . . 7 fl. v. a.

" trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trautner-Caroliana in strata domnesca Nr. 2. era corespundintile la Redactiunea diurnalului Strata „Scolia Reale“ Nr. 6. unde sunt a se adresa tote scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc.

Scrisori nefrancate si corespundintie anonime nu se primescu. Scriptele nepublicate se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiunilor au a se responde 10. cruceri de linia. — Pretiulu timbrului imp. reg. a 30 cr. pentru una publicare, e a se transmite deodata cu insertiunea, altmintrea nu se primescu. Una nru singuratecu costă 10 cr. v. a.

De langa Dūnare 30. martiu 1866.

(Dr.) Daca in scrisori, in artīci de diurnale, in cārti sēu alte scrieri se pote ceti cāte-odata si p'ntre renduri; si daca acele le poti judeca de multe-ori nu numai dupa litera ci si dupa spiritulu lor; si dēca asemeni scrieri nu arare-ori lasa cetitoriulu sē-si inchipuiēca consecintie sēu ādeca aceea ce cūgeta scriitoriulu; apoi, sē-mi fia iertatu a o dice acēst'a mai multu sēu mai putienu si despre corespundintia „de langa scaldele Giuagiului infer.“, ce a esitu in „Concordia“ Nr. 21. P'ntre rendurile ba chiar' si in rendurile acelei corespundintie te intelnescu cu „Uniunea“ Transilvaniei cu tier'a unguresca; spiritulu ei mi se pare a fi uniunea; si concludulu ei s'ar' vedē ēra-si uniunea. Io nu me miru de ast'a. Intr'adeveru cā sunt unii romani cari cūgeta prē multu la uniune; io inse o marturisescu cā nu cugetu la ea; me dōre si cugetulu ei — me infioru de ea. Io cugetu la autonomi'a si independētia Transilvaniei; io cu acēst'a me ocupu; si ori ce lucru si ori ce facu, ast'a nu o lasu; neci pe unu minutu d'inaintea ochiloru mei; ēra candu scriu, ea-mi stā inaintea ca chipulu lui Dumnedieu inaintea crestinulu care-si dice rogatiunile sale de demanētia, amēdia-di, si sēra. Io uniunea mi-o inchipuiēscu ca unu abisu imensu, unde s'ar' immormentā pentru totdeun'a si patri'a si natiunea, si de unde n'ar' resari alt'a decātu periclitarea tronulu si ruinarea imperiulu. Pentru cā cine mi stā bunu si cine me pote garantā, cā esecutandu-se legile Ungariei de la 48., ceea ce o pretīndu in Pest'a acumu cu tōta forti'a, si ajungēdu unguirii la poterea gubernamentale si legelativa d'in 48., acesti pretendintī ai contīnuitāii de dreptu, nu voru striga: „ei! dēca nu e numai acē contīnuitatea nōstra de dreptu ci contīnuitatea nōstra de dreptu este la 14. aprile 1849. in Dobritinu.“ Si ce atunci? Eca pentru ce asiu vrē, ca romanii sē cūgete ca si mine mai multu la autonomi'a si independētia Transilvaniei, decātu la uniunea acestei-a cu tier'a unguresca.

Correspondintia „de langa scaldele Giuagiului“ vorbesce de nu sciu ce „universitate romana.“ Io o marturisescu intr'adeveru, cā nu pricepu ce va sē insemneze universitate romana*) pentru romanii d'in Transilvania. Pentru romanii d'in Ungaria si Banatu o asiu pricepe, candu acesti-a s'ar' indestuli cu atāt'a; dar' pentru romanii d'in Trannia, unde ei suntu recunoscuti acumu prin lege de natiune politīca — acolo universitate romana n'are neci unu intielesu neci practīcu nici politīcu; ba io asiu desfiintā si „universitate sa-sēca“, pentru cā in Trannia tōte trei natiunile (romana, secuio-magiara si sasa) au acele-si drepturi politīce, si aici nu mai sunt de lipsa universitāti natiunali, cari in urma, pe langa o eventuale (ce se ferēca Dumnedieu) uniune a Transilvaniei cu Ungaria, s'ar' reduce la simple municipiuri; si io ca ardelēnu pentru dragulu de universitate romana, nu mi-asiu vinde neci-de-cumu si neci pe unu altu pretiu ori-carele in lume, nu mi-asiu vinde autonomi'a si independētia tierēi mele.

Bine sē fia mielesu; io candu vorbescu despre romani, mi-place sē facu distīntiune intre romanii ardeleni si romanii d'in Ungaria, si nu vreu a mistificā aceste doue tiere un'a cu alt'a. Alt'a e pusețiunea atātu politīca cātu si natiunale a romaniloru d'in Trannia si alt'a acelorū d'in Ungaria; cei-a au drepturi si politīce si natiunali, acesti-a inse n'au, si ca trece anca multu tempu pana ce voru avē, ba asiu potē dice cu dorerosā posītivitate cā acele drepturi ce le au romanii in Trannia, aici in Ungaria nu le voru avē neci-odata; ēca si acēst'a e unu motīvu pentru care amu disu cā, pentru dragulu unei universitāti romane,

*) De cumva nu vrē sē fie acēst'a institutu de invetiamenta cu cele patru facultāti.

nu asiu riscā drepturile romaniloru d'in Trannia, chiar' nici atunci candu de acēsta universitate s'ar' tienē si romanii d'in Ungaria; cā universitate romana nu e neci tier'a autonoma nici legelatiune si gubernu independēte, cumu e si are si trebe sē aiba Transilvania.

Mai incolo dice acea corespundintia, cā s'ar' invol la o uniune si mai strinsa decātu cea dela a. 1791., daca i-s'ar' implenē unele conditīuni si postulate ce aduce inaintea in VI. punte, si crede cā aci a nimeritu credintia de obsce a natiunii romane. Io inse, sē me ierte, dar' sunt convinsu cā aci chiar' n'a nimeritu neci-de-cumu credintia comune a natiunii romane; pentru cā sunt convinsu, cā nu potē sē fia neci-unu romanu care cu o usioretate neconsiderata sē ignoreze principiile fundamentali ale constitutiunei si dreptulu publicu transilvanu; si nu potu crede sē fia vre-unu romanu sēu ori-care altu patriotu bunu ardelēnu, care sē nu tiena mai multu la autonomi'a si independētia Transilvaniei — de cātu la cele VI. punte ce corespundintia de langa scaldele Giuagiului le pune de conditīuni pentru o mai strinsa uniune a Transilvaniei cu tier'a unguresca. Nu voiescu a me indoi in bun'a vointia si curat'a intēntiune a autorulu acelei corespundintie; inse-lu potu asecurā cā dīet'a d'in Pesta, ori cātu de modeste se vedu a fi acele conditīuni, dar' ea neci-odata nu le va primī; si primindu-le, romanii d'in Trannia ar' perde si ce au. Cetīti cu atēntiune diurnalele unguresci de ori ce colōre, conversati cu unguirii cei mai intiepti si aplicati de a recunōsce cātu se potē mai multu d'in pretensīunile romaniloru sēu ale natiunaltātoru peste totu, si neci-unu diurnalu ungurescu, si neci unu unguuru nu veti aflā care s'ar' lasā macaru pe departe a recunōsce legalitatea dīetei transilvane de la 1863.; macaru aci in conclusele si mai alesu in artīcululu I. alu aceste dīete, si in conclusele congresulu natiunale d'in Blasiu — este legalitatea natiunale a romanulu d'in Transilvania; si daca voimu a cercā mai departe in trecutu legalitate pentru romanii in Transilvania, apoi abiā o aflāmu mai aprōpe de cātu inaintea de a. 1437., inaintea de conjuratiunea celorū trei natiuni privilegiate; acolo aflāmu legalitate si natiunale si patriotīca; ēra legalitate specificu patriotīca aflāmu in intregu dreptulu publicu alu Transilvaniei. Romanii au a se tienē de acēst'a, si nu de a cersī postulatele corespundintiei mai susu memorate, care cumu amu disu afara de aceea cā nu s'ar' primī de cātra dīet'a unguresca, dar' ruinēza tōta constitutiunea, tōta independētia legelativa si gubernamentale a Transilvaniei. Eca ce dice unu diurnalu ungurescu d'in Pest'a despre dīet'a transilvana d'in 1863., respectīve despre uniune, si despre magiarii d'in Transilvania: „intrebarea uniunii, e inca intrebare deschisa, fiindu cā atātu principele cātu si cea mai mare parte a locuitoriloru d'in Ardelu pretīndu revedīunea legiloru ce se referescu la acea uniune. Deslegarea aceste intrebāri, o astfelu de deslegare, care sē nu stirbe egemoni'a natiunii magiare, o au incurcatu chiar' acei-a, cari se tienu asiā mortisiu de uniune, si au incurcat'o prin acea smintia politīca si neconsēcintia, cā corolariulu celu mai periculosu alu decisīuniloru dīetei prosīmē d'in Ardelu, a adunārii contrarie dreptulu istoricu d'in Sabiniu, egalitatea politīca a celorū trei limbe, nu numai tacite o au primitu dar' prin aplicare praptīca o au si intarītu. Unguriu d'in Ardelu, dice acelu diurnalu mai departe, scimu cā aci au gresitu, incrediendu-se in preponderanti'a unguiriloru d'in tier'a unguresca; prin asta gresiēla inse, stricte unionistii si peste voi'a lorū au provocatu necesitate transactionii fatia cu natiunaltātile, si fiindu cā astfelu de transactioni nu se potu inchipu fāra concesīuni reciproce, asiē noi (dice diurnalulu ungurescu) o dechiarāmu determinatu, cā aceste concesīuni au a

se restringe numai intre marginile Transilvaniei, si pentru dragulu uniunei Ungaria d'in egemoni'a sa natiunale (unguresca) nu potē sē ierte neci cātu e unu firu de pēru.“ Vedi „Pesti Hirnök“ Nr. 70. d'in 27. martiu a. c. Ei! ce voru ajunge, intrebū acumu io, cele VI. punte ale corespundintiei de sub cēstiune, fatia cu astfelu de dechiarāri? aceea, cā romanii d'in Transilvania intrandu in dīet'a d'in Pest'a ar' perde si ce au, si romanii d'in Ungaria nu ar' castigā nimicu. Nu e mai consultu, mai bine si mai legalu dara, de cātu ca romanii d'in Ardelu, si ardeleni peste totu, sē nu amblē cu postulate cersindū la dīet'a Ungariei, ci sē remana a casa si sē traiēscu in pace si in drepturi egali politīce cu cele-lalte natiunaltāti; drepturi, ce me intorcū a dice, in dīet'a d'in Pest'a neci-odata nu le voru potē neci avē neci castigā.

Si ce ar' si cautā romanii ardeleni in dīet'a d'in Pest'a? Cūgeta dōra ei, cā acolo cu romanii deputati d'in tier'a unguresca, si cu deputati celor'alalte natiunaltāti ar' potē formā majoritate, si si-ar' potē decretā sic-si legi asecuratōrie de natiunaltate? Putiēna si indresnētia mangaiare pentru o posībilitate neposībile. La acēst'a ti-ar' trebū mai antāiu sē reformeze tōta constitutiunea unguresca, sē revedi si sē stergi cele mai multe de nu chiar' tōte legile unguresci; ti-ar' trebū apoi, ceea ce este mai nelegale si mai antinatiunale, ca sē abdicī si sē stergi autonomi'a Ardelulu. Dar' cine are minte, sē voiesca aceste absurditāti? Cine ar' voi sē periclitēze independētia Ungariei, si cine ar' voi sē nimicēca independētia Transilvaniei? unulu ca si celalatu ar' fi unu politīcu hazardos, care n'are nici minte nici inima de omu si de patriotu.

Correspondintia „de langa scaldele Giuagiului“ vorbesce mai incolo in postulatele sale de „dīeta comune ungarā“ si de „gubernu si dicasteriu comunu“ (firesce ēra ungaru). Io marturisescu, cā nici ast'a n'o pricepu. Pentru cā, ce alta ar' potē fi acēsta dīeta comune ungarā, decātu dīet'a si gubernulu comunu ungurescu de la a. 1848., cu tōta representatiunea specificu magiara si cu tōta dicasterialitate specificu magiara ca la a. 1848. cu ministeriu, garda natiunale, lege de presa, municipalitate si tōte curatu unguresci chiar' ca la a. 1848., unde romanulu sēu ori care alta natiunaltate n'ar' fi alta decātu unu fiu perditu in pustia, fāra patria, fāra legelatiune, fāra gubernu, fāra limba, fāra nimicu alta decātu suspinulu si dorerile mortiei. Sēu voiti a merge in dīet'a, comune, cumu o nimiti, pentru cā atunci tier'a (firesce comune unguresca) va avē ministeriu respundietoriu? si pentru cā pe langa sistem'a ministriale sunt mai asecurate tōte libertātile civili si politīce. Ve insielati. Nu numai acolo sunt asecurate libertātile civili si politīce unde este ministeriu respundietoriu, ci acolo unde gubernulu scie respectā aceste libertāti. Si apoi cui respundietoriu? romaniloru sciu dieu cā nu. Transilvania inse n'are lipsa de ministeriu, si cu atātu mai putienu potē avē si lipsa si folosu de ministeriulu ungurescu d'in Pest'a. Transilvania potē fi fericita si cu cancelari'a sa aulica, si cu gubernulu sēu patriotīcu, care potē sē dee dīetei transilvane tōte deslucirile necesari, si care pe langa o organizare buna a municipalitātoru potē sē fia mai bine controlatu decātu unu ministeriu centralistīcu ce trece in absolutīsmu.

Eca dar', cā chiar' si atunci candu dīet'a d'in Pesta ar' primī postulatele corespundintiei „de langa scaldele Giuagiului“, chiar' si atunci dicu, uniunea Ardelulu cu tier'a unguresca n'ar' fi neci mai multu neci mai putienu de cātu „fusīune“, care inse nici onorabilulu autoru alu acelei corespundintie nu o vrē, ci ar' vrē a se rezervā si Transilvaniei o specie, sēu mai bine o umbra de representatiune, buna ōra ca si candu tieni lumin'a la omulu muribundu

si accepti in mila sê-si dee sufletulu. Seraca, nefericita, bel'a mea Transilvania! Omenii vreu ca tu sê fii in totu loculu; sê ai reprezentatiune a casa; sê ai reprezentatiune la dîet'a comune ungara; sê ai reprezentatiune la dîet'a imperiale (câ de acêst'a neci Ungari'a nu va scapà), acusi voru pretînde sê ai reprezentatiune si in Francfurtu — si in urma cine mai scie câ unde. Intr'adeveru câ tu nu mai stai, ci te duci in catrâu te mâna. Ci întorce-te o! scump'a mea patria, si cauta-ti fericirea la tîne acasa; chiama pe filii tîi sê se adunelanga peptulu tîu sînguru nutritoriu, sînguru data-toriu de viétia; invétia-i a te amà mai multu decâtu pe sîne însi-si; dâ-le putere, dâ-le virtute sê te scie aperà in integritatea si independînti'a sa, si asià — intacta sê te lase, dreptu ereditate urmatoriloru d'in fii in fii!

Anca unu cuventu. Corespundînti'a „de langa scâldele Giuagiului“ ar' fi si pentru o fusiune (horrendum dictu), dîet'a ungara ar' modificà constitutiunea si legile tieri dupa unele si anume IV. punte numerate la finea acelei corespundîntie, si dice câ in acestu casu n'ar' fi nici unu poporu sub coron'a lui Stefanu care n'ar' aperà-o cu tóta jertfirea contra a ori ce infortuniu si d'in ori ce parte ar' veni acel'a. Inainte de tôte observu, câ aceste IV. punte, dreptu pretiu pentru fusiune, sunt mai neînsemnate si dau mai putiena garantia nationalitatiloru si in specie romaniloru d'in Transilvani'a, decâtu cele VI. punte mai d'inainte, ce corespundînti'a le pune pretiu pentru o uniune mai strinsa decâtu cea dela a. 1791. Dar' abstragîndu de la acêst'a, si neconsiderandu nici aceea, câ dîet'a ungara n'ar' primi, n'ar' potè sê priméseca nici macar' acele IV. punte — io nu pricepu cumu potè omulu sê-si uite in totu loculu si sê ignoreze drepturile fundamentali ale unei sêu celeilalte tieri. Sê desfiintiezi, si sê nimicesci autonomi'a tieri Ardélului, ca sê edifici nu sciu ce pe ruin'a dreptului publicu alu Ungariei! Sêu sê ceri, sê pretîndi de la Ungari'a mai putienu, decâtu aceea ce ai a casa in Transilvani'a! Pentru ce ve puneti in astfelu de dilemma periculosa pentru unulu ca si pentru altulu, nefolositoria pentru toti? Sistem'a de nationalitati regnicolari, o aveti in Tranni'a, si e buna pana candu o nationalitate se teme de contopire lu alta nationalitate; pentru ce se ve periclitati atâtu acêsta sistema câtu si autonomi'a tieri venindu la Pest'a? Vieti'a municipale se potè desvoltà in Tranni'a ca tiera independînta chiar' asià de bine ca si in Ungari'a, fâra sê fie de lipsa pentru acêst'a nici dîet'a comuna ungara, nici gubernu comunu magiaru; si apoi de limba ve poteti folosî in Tranni'a dupa legile de acolo pana la gubernu si pana la tron, aceea ce venindu, la Pest'a numai de câtu o ati perde; si multu ar' trebui sê asudati apoi cu romanii d'in Ungari'a impreuna, pana ce v'ati potè eluptà aici acelu dreptu! Base liberali de reprezentatiune ve poteti face si a casa, oficiele cardenali vi le poteti intocmî si acolo, fâra se fiti siliti a cersî aceste, cu pretiulu de perderea dîetei si gubernului vostru, la dîet'a si gubernulu d'in Pesta.

Candu se va perde autonomi'a si independînti'a tieri unguresci, candu se va nimici autonomi'a si independînti'a Transilvaniei; candu se va periclità autonomi'a si independînti'a Croatiei; candu omenii voru vrè si se voru sîli a mistificà si a contopi aceste tieri; candu va succede cui-va a unî aceste tieri sub legile si gubernulu d'in Pest'a à la 1848.; candu va vol cine-va a face mai strinsa si mai fusiunista uniune intre aceste tieri de câtu sunt ele unite in coróna si in cas'a domnitória dupa santiunea pragmatîca: atunci — atunci si io credu câ nu va fi poporu sub corón'a lui Stefanu, care si vrendu, ar' potè-o aperà cu ori ce jertfire in contra infortuniiloru ce ar' veni d'in tôte pârtile; éra pan' atunci, sê tienemu tare la independînti'a tieriloru nôstre, si sê stâmu fermi pe langa autonomi'a lor, câ atunci neci acele si neci alte infortuni nu voru veni nici asupr'a nôstra neci asupr'a altor'a.

Acî amu finitu observatiunile mele la corespundînti'a „de langa scâldele Giuagiului.“

Mai afli inse de lipsa a face numai o mica observare la o prènaiva obieptiune, ce amu auditu dicîndu-se. Cumu sê nu mergemu la dîeta (intielege cea d'in Pest'a), dice unulu, câ d'ora nu ne vomu lasà a ne contumacià?! Ci rogu-ve, cumu, de unde si cine sê ve contumaceze? Dîet'a d'in Pest'a? pe ce lege, in ce dreptu? De unde potè o dîeta se judece in contumacia pe o tiera, care-si are legile sale, constitutiunea sa, gubernulu sêu, tôte proprii

tôte independînti? sê o judece in contumacia pentru câ nu vre sê se vînda pe sîne ins'a-si! Dîet'azu asià ar' potè ori care alta dîeta sê judece si despre China, si sê o decreteze de unita cu alta tiera ori-carele. Dar' dîet'a veti merge in dîet'a d'in Pesta — óre atunci nu ve voru contumacià fatia fatisiu in presînti'a v'ost'ra? Intr'adeveru câ omulu i vine sê rida. Ci da, dîet'a sîntiti voi, in voi însi-ve acea putere eroica de a potè luà la revediene legile unguresci de la a. 48., dîet'a aveti acea putere magica de a reformà acele legi asià câtu sê nu fie periclitata independînti'a Tranniei, si sê fie asecurata natiunalitatea vostră — ca natiune politica o! da, atunci mergeti, mergeti in tóta fug'a mare, mergeti si nu intardati. Dar' aveti grige, câ voi neci cu romanii deputati d'in Ungari'a si neci cu deputatii celorlalte natiunalitati, nu veti formà majoritate; si apoi sciti câ in parlamentulu nu e campu de batalia unde se nûmera puterea armeloru, ci e campu de batalia, unde se nûmera voturile. Dar' atunci apoi veti fi si voi fericiti de a audî pe unguri dicîndu „la patrie c'est moi;“ si veti sînti si voi puterea cuvintelor lui Kossuth, care a disu: „némuljon el a tórpe minoritas,“ si voi veti amuti, si însi-ve veti asistà la immormentarea patriei si natiunei v'ost're, si nu ve va fi iertatu neci macaru a suspinà si a plange suspinu si plangere romanésca, câ pus'a paza gurei v'ost're limb'a unguresca, si plangerea v'ost'ra va fi fâra lacrimi fâra glasu, plangere amara, plangere de mórte.

Reprezentatiunea universitatii natiunei sasesci.

d'in 3. martiu 1866. privitoria la rescriptulu r. d'in 25. dec. 1865. despre concèderea de a se tramite deputati la dîet'a Ungariei.

(Nr. univ. 225/1866).

Maiestate c. r. Apostolica, Prè indurate Imperate si Dómne!

De candu Transilvani'a ca statu de sîne statatoriu se reintorse in an. 1688 prin tractatu liberu la regele Ungariei, se puse suptu scutulu celu parintescu si potînte alu gloriosului imperatu alu romaniloru si rege ereditariu alu Ungariei Leupoldu I. si successorii lui; de candu staturile tieri adunate in Sabiu in 30. martiu 1722. primira santiunea pragmatîca, si dîet'a d'in Sabiu, spre a da unu testimoniu duratoriu despre nemeritoriele merite ale casei austriace pentru acestu Principatu si despre simtiemintele cele multemitorie pentru acêst'a ale locuitoriloru sêi, o a incorporatu serbatoresce in an. 1744. legiloru tieri: nu s'a mai ivitu unu actu de statu, care se atînga mai profundu interesele tieri si ale deosebiteloru ei popore, si se fie mai importantu pentru desvoltarea intrega a imperiului, decâtu uniunea Ardélului cu Ungari'a, care de scurtu tempu deveni a fi é'r' obiectu de pertractare.

Daca credîntios'a universitate a natiunii sasesci, prin pre in. rescriptu d'in 25. dece. 1865. in care ingrigearea multor'a vede inceputulu unei realisâri faptime a acelei uniuni, se simtiesce in omagiala reverintia, ca organu alu intregi poporatiuni a tieri sasesci, silita a-si substerne prè in. tronu conceptele si indoielele sale de dreptu cu ace'a franchetia ca si in pre um. reprezentatiune d'in 6. nov. 1865. o face acêsta in simtiulu oblegamintii si inaltia la voios'a consciintia de sîne in intiesulu resolutiunei pre in. d'in 18. oct. 1862. a da expresiune despre „o noua dovada de credîntia si alipirea nostra totudeuna pastrata“ catra pre in. Ta Maiestate si pre in. casa imperatésca.

I. Cumca Transilvani'a neci inainte de batai'a dela Mohács (1526) candu erà unita cu regatulu Ungari'a nu a fostu contopita cu acêst'a, ci in multe dîreptiuni si-aveà viétia sa propria de dreptu de statu si de popore principalminte deosebita de cea a Ungariei, care d'in tempi stravechi se bucurà de dîetele sale proprie, de reprezentatiunile sale politico-natiunali indreptatite si investite cu drepturi legelative; cumca in specie natiunea sasescă nemediulocitu subordinata regelui in constitutiune, reprezentatiune si administratiunea dreptatîi, erà unu ramu deosebitu alu coronei Ungariei de sîne statatoriu, istoria si codicele legiloru Ungariei intr'unu siru lungu de aceli seculi dau testimoniu destulu de evidentu. Asiè dara conceptulu de dreptu alu staturiloru transilvane corespunde pe deplinu adevêrului istoricu, candu ele in art. I. 1744. dechiarà: „Transilvaniae principatus antea quidem aliquot retro seculis sacrae regni Hungariae corone membrum, sed tunc quoque pro seorsiva et distinctae ab eo jurisdictionis provincia sub Vajvodarum directione et partium Transilvanarum titulo habitus diversisque nonnullis suis particularibus legibus ac sta-

tutis, fructus ac gavisus.“ (Transilvania ca membrulu coronei Ungariei erà provintia cu iuredictiune deosebita sub directiune de voivodi si cu titulu de partile Transilvaniei, folosîndu-se de unele legi si statute particulare si deosebite.

E fapta istorica, cumca dupa batai'a dela Mohaci unu resbelu de 12 ani — in care natiunea sasescă stete credîntiosa langa cas'a austriaca gat'a la ori-ce sacrificiu, cu credînti'a recunoscuta de câtra strabunulu Mai. Tale Ferdîndu I. — despartia Transilvani'a de Ungari'a.

Transilvani'a, principatu de sîne statatoriu unu seculu si diumetate si ca atare recunoscutu de dreptulu publicu europenu, incheià cu finea secului 17 fora intrevierea Ungariei tractatele acelea, cari i-dedera de aici incolo principii d'in cas'a austriaca, ma e de insemnatu, câ staturile Transilvaniei se aperà cu tota resolutiunea in contra ideelor ce se ivea despre o unire a tieri cu Ungari'a. Asiè insarcinara staturile Transilvaniei in 1692. pre ablegatii tramisi la curtea imperatésca, ca sê se dechiar in contra la ori ce depeidntia a cancelariei Transilvane de cea Ungara esprimendu-se in contra la ori ce feliu de incorporare a acelei-a cu acêsta. Pentrucâ „politica indispensabilis ratio“ nu concedea pentru Ardélu o atare dependentia; si éra-si „status et conditio rerum Transilvanicarum hoc a suae Mai. benignitate expetit, ne cancelaria Transilvanica ab Hungarica dependeat, neque illi ullo modo immisceatur sive per subordinationem sive per coordinationem.“ (Ad. conditiunea si statulu Transilvaniei cere de la Mai. ca neci prin subordinare neci prin coordinare sê nu se amestece cu cancelari'a Hungarica). De aici incolo sub principii ereditari d'in serenissima casa austriaca cari portau de odata si rege-sca corona a Ungariei, s'a bucuratu Transilvani'a unu seculu intregu de o desvoltare, care vindecà peinctu vechile rane de pe tempii cei grei ai principiloru patriotici si de suptu jugulu turcescu, fâra ca sê se fi ivitu in tiera vre-o nisuintia de o mai strinsa uniune cu Ungaria.

Abiè reactiunea in contra nisuintieloru reformatorie ale Imp. Iosifu II. desteptà acêsta nisuintia; staturile Transilvane in dîet'a d'in Clusiu 1790—1. si staturile regatulu Ungariei in dîet'a contemporana d'in Pojoniu incepura a se ocupà mai cu de adînsulu de aceea intrebare.

Aici este de cea mai mare insemnatate opiniunea si judecat'a staturiloru Transilvaniei despre acelu obiectu. Ele dechiarara in prè um. reprezentatiune câtra Mai. Sa imp. Leopoldu II. d'in 7. martiu 1791. asiè: „unio illa inter Transilvaniae principatum et regnum Hungariae, quae salvis Municipalibus nostris Legibus, Juribus et Privilegiis iniri poterat, jam pridem coalita subsistit et ideo mens et intentio nostra non eo vergit, ut novam aliquam, quae reincorporationem sapere Legesque et Jura ac Privilegia in discrimen aducere posset, unionem cum regno Hungariae celebremus, sed eo solummodo, ut praecautiones illae, sub quibus ad unionem sacrae Coronae redimus, eo magis in suo vigore conserventur.“ Si acele-si staturi, cari substernusera Maj. Sale acesta reprezentatiune pronunciasera in lege sanctiunata de Corona (art. VI. 1791.) de nou, cumca Transilvania e o tiera de sîne statutoria, care si-are propri'a s'a constitutiune si nu e supusa la neci o tiera: „indivisibili ac inseparabili cum omnibus regnis et provinciis, quoad simultaneam duntaxat possessionem et mutuam defensionem, unionis nexu juxta pragmaticam sanctionem.“

Totu pentru acêsta stare si conceptu de dreptu si pentru fundat'a pertractare a cestiunii acestei-a atâtu de importante pentru tiera si imperiu vorbesce si fap-tulu, câ staturile motivate prin incorporarea asiè numiteloru „partes re applicatae“ prin repres. câtra Maj. Sa Imp. Ferdîndu d'in 28. martiu 1842. dechiarà de nou, cumca una uniune a Transilvaniei cu Ungari'a numai dupa o consultare precisa si dupa o decideere legala a ambeloru tieri sub santiunea coronei potè reesi la o tienta dorita; si câ prin urmare dîet'a a impusu deputatiunii sistematice in publico politicis ca sê se consultedie despre aceea, daca uniunea Ungariei cu Transilvani'a ar' potè fi posibila astfelu, ca binele publicu prin aceea sê se inaintedie, anumitu ce folosu sêu d'auna ar' potè escresce d'in aceea pentru tiera Ardélului; opiniunea deputatiunii sistematice prelucrata in cea mai latita detaiare in obiectulu acêst'a erà sê se impartasiésca de nou jurisdictioniloru tieri cu scopu de a se consultà asupr'a-i, si pentru ca dupa aceea in sensulu legiloru sê-si pota instrui deputatii sei la dîeta: si suptu cari conditiuni dorescu ei uniunea.

Fiinducâ deputatiunea sistematice nu-si implin acêsta insarcinare in anii urmatori, dîet'a d'in 1846—7. reinol aceea-si insarcinare, martora e reprezentatiunea staturiloru d'in 3. nov. 1847. In necsu cu acêst'a, r. propusetiunea a III. a prè in. rescriptu d'in 5. maiu 1848. invita dîet'a conchiamata pe 29. maiu a. acela-si la Clusiu: „ca despre unirea M. N. Pr. Transilvania cu Ungaria, dupa cum s'a atinsu aceea in repres. facuta d'in partea staturiloru la finea dîetei d'in an.

1848., cu respectarea legilor municipale și a relațiilor legale ale celor 3 națiuni și se face consultarea matura conforma cu importanța obiectului.“

Lasându de o parte influența miscărilor acelor, cari s'gduiră în 1848. Europă și cu deosebire pe Austria: apoi e o faptă tuturor cunoscută, cum s'a făcutu anumitu art. I. alu uniunii Transilvaniei cu Ungaria neobservându-se nece această neci celelalte propozițiuni r. neobservându-se determinatiunile legale cuprinse în art. XI. 1790-1.: „de modo assumendorum et tractandorum in comitiis negotiorum“ anumu cele de sub c) e) apoi sub 7., care art. I. primu pe art. VII. alu Ungariei d'în 1848., care sună despre deplină uniune a ambelor țieri, numai pentru că unitatea națională și identitatea de dreptu o potesce această. Memorabilulu emisu alu ministeriului ungurescu de atunci d'în 14. iunie 1848. numi unirea ambelor țieri „un'a contopire a ambelor națiuni sorori.“

E o prevedință întocma fericită pentru țiera cătu și pentru întregulu imperiu, cumca art. acelu nu a devenitu la deplină putere de lege. Această universitate credincioasă a națiunii sasesci, precum se simți și până acum a reprezentă aceste concepte de dreptu în sensulu legilor sustătorie, și acum e în privința această întocma de aceea parere de dreptu de statu, care se afla pronunțată în opiniunea separată d'în 12. dec. 1865. data de pluralitatea reprezentanților sasesci în Clusiu în contra poterii de lege a art. I. d'în an. 1848., spriginită cu argumente până acum înca de nimene refrense, și asiè și-ia voia a alatură cu toată reverința acea opiniune separată a sa.

Universitatea națiunii sasesci se afla înaltiată în conștiința de sine, cumca ea e întocma de una și aceeași parere cu pre în. Ta Mai. intru dejudecarea valôrei de dreptu a acelu articolu.

Eră unu semn fericitoriu de gratia imperatêsca, care ne redică animele, candu Mai. Ta îndată după suirea pe tronulu Austriei în 2. dec. 1848. în puterea sancțiunii pragmatice, cu manifestulu imp. d'în 21. dec. 1848. ai binevoitu a respicâ „credinciosulu poporu sasescu d'în Ardélul“ pre îmbrăcătoria recunoștință pentru tîenut'a și „marea s'a sacrificare“ în grelele viscole ale dileloru acelu a.

Candu Mai. Ta c. r. ap. după o strînsă concentrare de 10 ani ai potestății regimulu pentru regularizarea raportelor interne de dreptu de statu alu Monarchiei Te ai aflatu preînaltu motivatu a emite statoric'a și nerevocaver'a lege fundamentale de statu d'în 20. opt. 1860., în sînu și pe bazele careia s'a restituitu și constituțiunea de mai înainte a Transilvaniei, cu această ai garantatu și necondiționat'a independința a M. Principatulu de la Ungari'a într'unu modu, despre care, petrecundu altele cu tacerea, pre în scrisôre de mana cătra min. pres. c. Rechberg d'în 20. optovre 1860., privitoria la restabilirea cancelariei aulice ugarice și transilvane, ne dă celu mai importantu testimoniu.

Intre toate actele de dreptu de statu seversite de cătra Mai. Ta, încependu de la diu'a aceea, nu se afla neci macaru unulu, care prejudecandu acelei nedependinței a Transilvaniei de la Ungari'a, se recunoșca valôrea de dreptu a art. I. d'în Clusiu 1848.

Legea fundamentale de statu d'în 26. febr. 1861. stabilește pentru M. Pr. Transilvania una propria reprezentatiune în senatul imperiale; legea despre chipulu și modulu tramiterii acelei-a a primitu în 2. opt. 1864. sancțiunea coronei, după ce pre în scrisôre de mana d'în 26. febr. 1861. cătra presiedintele, canc. trans. b. de Kemény incredințiasă fipsarea aceea constituționalei regulări prin legi de țiera.

Pre în. rescriptu cătra dieta Ungariei d'în 21. iuliu 1861. dechiară: „Ceea ce privește mai înainte de toate la uniunea M. N. Princ. Transilvania cu Ungari'a, care s'a decretatu fără liber'a invoire a națiunii sasesci și a celei romanesci, apoi este de a se observă, cumca acesta uniune neci odată nu avu o deplină putere de lege, cumca aceeași după publicarea acelu legi unilaterale a cadu de sine și în faptă, și preste totu până atunci va fi de a se privi ca neexecutaver'a, până candu locuitorii nemagiari ai Transilvaniei voru vedé, cumca interesele lor naționale prin această uniune sunt periclitat'e, și până candu respectivele cerințe și interese ale monarchiei nu voru fi asecurate după cuviința.“

„Pe acelu-si temei se basedia și pre în. rescriptu d'în 19. sept. 1861., prin care se chiamă dieta Transilvaniei la Alb'a-Julia; asemeni dechiaratiuni cuprinde și pre în. impartasire cătra ambele case ale sen. imp. d'în 23. aug. 1861. și pre în. resoluțiune d'în 20. febr. 1863. data la reprezentatiunea comitatulu Solnocu inter. datata d'în 26. dec. 1862.“

Mai încolo se face provocare la reprezentatiunea universității d'în 29. mart. 1862. Nr. 33. în care tîenându-se de mistiunea „ad retinendam coronam“ se alipi natiunea sasescă de Mai. și de constituțiunea imperiului; la salutarea cea cu bucuria pentru legile fundamentale d'în 20. opt. 1860. și 26. febr. 1861. și punendu-se pe terenulu dreptulu de statu vechiu alu Ardélului, cu reprezentatiune autonoma și legelatiunea

țierei, în sensulu diplomei d'în opt., primu universitatea la repr. d'în 29. martiu 1862. dechiararea Mai. de pre în. multamire pentru alipirea și credința etc. etc., care dechiarare publicandu-se în tota sasimea prin adresa de multamire d'în 27. jan. 1863. natiunea sasa era a promisă a conservă unitatea imperiului și a ajutâ opulu constituțiunii și s'a simțitu magulita cu respunsulu d'în 17. febr. 1863., cumca această apromisiune s'a primitu spre multamitori'a pre în. cunoscința, apoi er' urmédia asiè:

„În asemenea modu se impartesi natiunea romana d'în Ardélul de pre înalta incuviințiere, între altele în resoluțiunea imperatêsca d'în 17. opt. 1862. pentru conceptele ei de dreptu facia cu legile fundamentale de statu și cu vechiulu dreptu alu nedependinței Transilvaniei de la Ungari'a*“.

Pe candu dara Maj. Ta, „insuffietitu de dorința de a vedé cauzele interne ale Ardélului cătu mai curendu ordinate într'una dieta propria, spre multamirea tuturoru poporeloru ce lu-locuiescu, și determinatiunile d'în 20. optovre 1860. și 26. febr. 1861. asupra relațiilor de dreptu de statu ale Ardélului cătra întreaga monarhie, după pre înalt'a Maj. Tale intențiune de repetite ori pronunțată a le vedé aduse în deplinire, ai binevoitu a conchiamă cu pre în. rescriptu d'în 21. aprilie 1863. dieta M. Pr. Transilvania la Sibiu și în lips'a unei alte baze legale si aplicabili a emite ordenea provisorie a dietei și a lucrariilor ei, impartasirea cea via pentru restituirea statoriei de dreptu a țierei în sensulu legi fundamentale de statu condusa de chiar' cunoscința obligamintei de cive în tota poporimea sasimei, pe lângă deplină apretiere a semnătății de dreptu de statu a acestei pre în. inițiave se potu învinge numai de acelu simțiu caldu de multamire, care se pléca cu toată reverința obligamintei acelei sublime de reginte, care facia cu o problema asiè mare, d'în dreptatea cauzei și d'în adevărata preceperă a pusețiunii, în puterile celea cu bucurie colucratôrie facu, ca ele se se întarésca d'în ce în ce totu mai multu în speranța despre o fericită resoluțiune.

De nou incuragiandu resună în miile de animi redicatoriile de animi cuvinte ale pre în. rescriptu d'în 15. iunie 1863. cătra dieta transilvana: „fiindcă uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, otarita în a. 1848., neci odată nu s'a efectuitu cu deplină putere de lege ma și faptualminte îndată s'a destramatu, asiè înca în resoluțiunile Nôstre d'în 1860. Ne aflaramu motivati a o lasă neatînsă și a demandă numai restatorirea reprezentatiunii Transilvaniei.“

(Va urmâ.)

Vorbirea lui Dobrzansky

(urmare și capetu d'în nr. 21.)

Nu m'am indoitu, că conținutarea de dreptu s'ar' poté întielege și asiè, cătu se fia sinonima cu o restitutiune în întegrum, cu deplină restaurare și refermecare a staturiloru d'în 1848.; dar' suntu convinsu, că dacă o. casa doresce a si-le interpretă asiè, nu convine în această celu putinu cu unele parti ale țierei, er' cu țierele vecine chiar' d'adrepțulu nu se unesce, că atunci ea ar' produce pretutîndeni grigi er' noi amu cadé în contradicere cu decisiunea nostra propria.

Nu voi amintî, că o. casa în a. 1861. nu a făcutu neci o obiectiune la rezultatulu conferințelor asiè numite curiali judecatoresci, cu tote că aceste legi cari taia afundu în vietia se abatu multu de la cele d'în 1848. (Strigări: aceste nu sunt legi), inse amu trebuitu se le primimu (s'audimu), se le primimu pentru că această o cerea oportunitatea, și pentru că s'a întimplatu odată nu se pote face neîntimplatu. Unulu d'în d. prevorbitori e de parerea, că cerculu de activitate alu ministeriului nu se pote estinde la toti ramii determinati în legile d'în 1848.; anume nu se pote estinde asupra Croatiei, de ore ce adresa d'în 1861. a detacatu acea cu totul, deci acum nu se pote cere dela unu ministru ca elu se eserceze influența asupra Croatiei; această are valoare și în respectulu altoru lucruri și dacă eu întielegu bine lucrulu numai atunci ne vomu poté ferici cu unu provisoriu nou, după parerea mea asièdiatu pre o base forte mobile, cându vomu castigă ceea ce ne-amu rogatu, chiar' numai atunci, candu țiera-si astepta cu nepatientia constițuirea sa finale.

Onor. casa, mai am înca a face vr'o doue observatiuni asupra acelu punctu d'în proiectulu de adresa, carele, — vorbindu despre conchiamarea Croatiei și Transilvaniei la dieta nostra, — totodată petitiuneza, ca Maj. Sa se se indure a conchiamă la dieta nostra și pe Fiume precum și celelalte cercuri alegatorie enumerate în art. de lege 5. d'în 1848.;

*) Vedi în resoluțiunea imperatêsca în Nr. 88 — alu „Gaz. Trans.“ d'în 7. nov. 1862. cuvintele acestea: „Pre candu ordinezu eu, ca se se descopere natiunei romane a Ardélului indetstulirea mea pentru documentarea loialității, credinței și alipirii ei cătra Cas'a Mea domnitôria și cătra legile fundamentale de statu sancționate de Mine“ etc. Vedi și Nr. 32. d'în 1863: Cuvintele mai. în audientia. — R.

sub cari dacă mi aducă bine aminte — se întielegu mai înainte comitatele și cetățile slavone, a două frontierele militare.

O. casa! în contr'a acestei dorințe, în ce a ce privește îndreptarea sa, nu asiū face neci o observatiune, totu-si credu, că acea subrelatiunile presinti nu e motivată. Nu e motivată chiar' pentru acea, fiindcă de presinte neci o dieta a regatulu triunitu nu denega, apartinerea sa de coronă Ungariei, ba, înca ele mergu mai departe și voescu a trată cu noi și după cum credu si ele voru fi drepte, nu mai se se împreună odată o comisiune comună d'în partea Ungariei și a Croatiei, carea, după cum credu, cătu de curundu se va împreună. Deci suntu de parere, că această s'ar' poté amintî cu alte cuvinte. Se nu ceremu dar' conchiamarea loră aci si se nu provocămu întaritare, — ce a ce s'ar' întimplă, — ci ar' trebui mai bine se o amanămu la casu, cându comisiunea mista nu ar' ajunge la succesulu doritu; ce a ce privește dorința întregității coronei ungare o tîen de pre motivată, pentru că această în faptă se pare periclitată — întielegundu-se aci si Galiti'a și Lodomeri'a, împreună cu Bucovina.

Si această nu s'ar' întimplă pentru prim'a ora, pentru că o facura și dietele nostre de mai înainte, o facu d. c. îndată după încorporarea Galitiiei cu Austri'a, dieta d'în a. 1790, aretându, că aceste țiere au ajunsu sub domnirea înaltei case numai pre temeiulu și dreptulu coronei unguresci. În faptă nime nu pote deminti această. De alta parte inse credu, că pentru această nu amu îngreună impacatiunea, dacă amu cere această si amu fi indestuliti cu ce a ce facura odeniora dietele, pre cându spr. es. se exprimau în privința Transilvaniei: „Transilvaniam autem Sua Majestas, qua Rex Hungariae teneat,“ séu dacă amu pasi pre urmele dietei d'în 1790. si amu cere numai, ca ele se pregătésca totu, ce e necesariu pentru uniunea cu coronă Ungariei; și această pregătire de ocamdata ar costă într'ace'a, ca părțile tîenutorie de regatulu Poloniei, adică ducatele Cracovi'a, Auschwitzu și Zatoru se se desfaca de acele parti cari în adeveru se tîen de coronă Ungariei; O. casa mai am înca o a treia observatiune, la a careia referire me rogu de putina paciintia. Această observatiune se refuesce la expresiunea cea atătu de deșă a proiectulu de adresa, în care se face amintire de „natiunea magiara“ de „poporulu magiara.“ Lucrulu are aparința ca si candu această ar' derivă d'în vorbele cuventulu de tron, și precumu această (cuv. de tron) se adresă numai cătra acelu, asiè si proiectulu trebuie se se considere ca provenitoriu numai d'în acelu. (Miscare mare.) On. casa! această cu atatu e mai vatematoria pentru natiunile nemagiare a le Ungariei cari, celu putinu unele d'în ele, — se numescu înca natiuni în privilegiile lor, — cu cătu stă în contradicere deplină si cu legile nostre.

E cunoscutu on. case, că Tripartitum înca marturisesce această, candu în §. 4. a părții a două amintesce de diferința între populus și plebs; candu mai departe în §. 25, a părții a treia amintindu diferința limbiloru séu mai multu a locuitoriloru țierei pre langa magiari citeza și pre Jazigi, Cumani germani și sasi (germani et saxones) pre boemi și slovaci (bohemi et slavi), pre romani (valachi) și ruteni și în fine înca și pre serbi (rasciani s. serviani et bulgari.) Aceste popore suntu citate în modulu în care ele locuiescu asta-di în mase langa olaltă; și suntu recunoscute ca natiiones chiar' în acesti paragrafi. E cunoscutu on. case și ace'a, că legile nostre mai târdie recunosc natiuni. Ar' fi pre multu, dacă asiū voi se me provocu la numeroșele legi.

Voiu amintî dar' numai unele: si mai alesu articulu antecoronationalis 13. d'în an. 1608. care se usuzeza de cuvintele: „absque respectu nationum;“ articulu de lege 44. d'în 1609, care asemene dice: „absque ullo religionis vel nationis discrimine“ și articulu de lege d'în 1608, care dice: „quam concives respectarum nationum;“ în fine articulu de lege d. 1608. care pre langa acea mai face și diferința, că afara de Ungari'a mai suntu înca și alte natiuni subjugate și împreunate cu țiera: „nationes subjectae et adnexae.“

Dacă această e asiè, dacă aceste suntu ordenatiunile chiare ale legiloru nostre adeverate — asiè nu ar' fi coresponditoriu tempulu și nu ar' trebui se ignorămu acum, chiar' acum pre celelalte natiuni. Nu voescu se propunu totodată că în ce modu are se se întimple schimbarea ce dorescu, ci mi-ar' placé ca se întrebunțiatu alte expresiuni, cari s'au usuatu si până acum; ca în locu de „natiune magiara“ se puneti „representanti țierei“, „poporele țierei“ séu asemeni însemări, cari, după cum amintiu, s'au întrebunțiatu și până acum, și nu vatemă pre nimenea.

Fiindcă nu am nimicu de a observă mai de parte, fie mi-iertatu a mai adauge un'a, că, dacă acele puncte, cari avu onore ale aretă, voru fi demne de vr'o consideratiune, în fine pote s'ar' statori pacea si

unirea in ori ce relatii si intre tote poporele, — acea pace si acea concordia, care dupa cum credu, formeza basea cea mai secura si unica a custarilor mai departe si a integritatii tierii. Si daca de asta data ne-aru succede acest'a, atunci amu potè dice despre noi, cã amu recunoscutu pretensiunile timpului, si cã ne-amu folositu de ocaziunea ce ni s'a oferitu in aceste mominte fatale, spre a ajunge la multumirea comune.

MONARCIJA AUSTRIACA.

Vien'a 24. mart. Diurn. „Nürnb. Corresp.“ i-se scriu d'in Vien'a cu dat'a 24. mart. urmat.: „Adi-demanetia la 9 ore sub presfidulu Maj. Sale Imperatului se tienura era-si consultari belice, de astadata fara presinti'a generalei Benedek, (care are prospectu se fie comandantele armatei d'in nordu).

In cercurile militari se crede, cã de intendinte alu armiei se va denumi majorulu Krismanics. In genere conducerea armateilor se va incredintia unoru poteri mai tenere, si se va procede fara deosebire de nascere, de rang si avicitate s. a. cu unu cuventu se voru incungura erorile d'in 1859. Comand'a divisiunilor mai mari ale calarimei, care cu multu mai mare rola va ave in nordu, decatu in Italia, se va da in manile eminentilor generali: ducelui Thurn-Taxis si in ale lui Edelsheim. Pana acum'a inca nu se intempara nice cumperari de cai, nice soldatii liberati si reserv'a nu se conchiamara; se intielege de sine inemene nu pote sta bunu ce se va intempara mane; situatiunea se pote schimbã in totu momentulu.

Corespundintele de Vien'a alu lui „Times“ spune: „Imperatulu pentru aceea a chiatu pe gen. Benedek, ca se si-spuna parerea asup'a certelor pruso-austriace, ce acest'a si fece in modulu celu mai apertu. Dise, cã alte concessiuni fatia cu Prussia, nu se potu unu cu onorea si demnitatea imperiului. A afirmatu mai incolo, cã Austria n'ar fi trebuitu se pasiesca nice odata in alianta cu Prussia cu eschiderea tierii nemtiesci, — si si-inchiã opiniunea cu acea declaratiune, cã interesele dinastiei potescu imperatiue a sustiene drepturile, cari le are Austria in Schleswig-Holstein, si cu potere armata. Observatiunile generalulu asiè impresiune au facutu in ceialalti membri ai conferintei, in cãtu au decisu unanimu: „a lua atari mesure cari voru fi mai apte a tienè superbi'a si poft'a de cucerire a Prusiei intre marginele convenitiue.“ L'au intrebatu dupa ace'a pe Benedek, cã voiesce se primesca comand'a armatei nordice? la ce response, cã Maj. Sa ar face mai bine daca ar denumi pre altulu. Dupa ce Imperatulu si-a exprimat dorintia decisivu, se dechiarã gat'a a primu comand'a armatei d'in Boemia si Galitia, inse numai sub doue condituni: 1. Se i-se conceda a derege trupele dupa cum i s'a parè lui mai bine: 2. Se nu servesca nice unu membru alu dinastiei sub elu. Caus'a conditiunilor acestora e ace'a, cã Benedek in privint'a lucrarilor tiene de inapoicare a primu instructiuni de la acei-a, cari su-departe de facia loculu; si cumcã presintia unu arci-duce ar casiona impiedecare in armata, in privint'a lucrarilor.

Dice mai departe totu acelasi corespundinte, cã Austria nu demultu ar fi primitu o parte o parte a Silesiei ca desdaunare pentru Schleswig-Holstein, inse acuma „sub nice unu feliu de conditiune nu va abdice de dreptulu privitoriu la aceste provincie in favorea Prusiei.

NOUTATI ESTERNE.

FRANCIA. Parisu 25. martiu. Impacarea Imperatului cu principele Napoleonu asiè e de perfecta, incãtu relatiunile intre ambii afini su-mai cordiali, decatu ori candu de alta data. Asta-di inca in restempu de 2 ore s'au consultatu la olalta, care consultare pote fi in legatura strinsa cu caletori'a principelui in Neapole unde sotiea sa i va urma mai tardu. Despre apropiarea Prusiei de Russia si aici au inceputu a se interesã mai cu de adinsulu, si se pote dice, cã dora afara de aplicãrile personali ale lui Droyn de Lhuys, toti se uita cu ochi buni la fapta acest'a. Eri a sositu unu reportu mai lungu de la ambasadorulu b. Malaret, in care se comunica con-

vorbirea ambasadorulu francesu cu generalulu Lamarmora despre amicitia italo-prussiana. Cavalerulu Nigra in urm'a acestui reportu fu chiatu in Tuilleries pe la 9 ore, unde imperatulu primu pe ambasadorulu italicu in presinti'a ministrului de esterne.

CONFED. NEMTIESCA. Articululu lui „Zeidl. Corresp.“ despre relatiunile intre Austria si Prussia e urmatoriu:

„Nu e fapta, care ne ar potè indreptati la consecinti'a, cã situatiunea in Vien'a s'ar fi intorsu spre pace. Singuru ace'a, cã foile austriace semi-oficiose s'au nisuitu prin fabricarea unoru telegrame in tonu impaciutoriu a suscita o impresiune, ca candu crisa ar' fi obosita de totu. Dupa ce inse situatiunea adeverata contradice acestei pareri, chiaru incercãrile acele impaciutorie trebeu se ne faca atenti la ingrigire mai mare. — Starea lucrarilor e seriosa. Crisa cresce pe di ce merge. Faimele despre pregatirile Austriei, precum centralizarea trupelor la marginele Boemiei nu-su numai combinatiuni gole. — Austria e in miscare, si de si Prussia cerca in daru causele, cari au potutu produce acesta tiene atacatoria a Austriei, totu-si trebeu se petreca cu atentiune demonstrãrile militari.

D'in istoria de resboiu a Austriei potemu cita una lege, care se pote aplica si la giustãrile presinti, adeca: daca Austria va fi intru tote gat'a de resboiu anevoe se va potè modera, de-a incepe batalia. Pusetiunea financiaria va fi dora in stare a o retiene in cãtu-va tempu de la incèperea resboiului; dupa ce inse astfelu de tãmeri voru fi invinse si se va apuca de pregatiri, atunci chiaru starea financiaria va fi ace'a, ce va sili-o a grabi cu ataculu. Cãtu de punctualu s'a implinitu acesta lege s'a potutu observã si cu ocaziunea resboiului italicu d'in 1859. s. a.

O alta dechiaratiune totu a aceluia-si diurnalu e urmatori'a: „Se aude faim'a, cã Austria numai pentru ace'a atribue situatiunei presinte caracteru belicu, ca cu atãtu mai cu mare pondu se pota transactiuna. Se adauge, cã Austria va pretinde, ca caus'a ducatorulu „Schleswig-Holstein“ se se indrumedie in antea confederatiunii. Daca intru adeveru asiè calculia in Vien'a, atunci edificã pe unu fundamentu falsu. Cu cãtu mai tare voiesce regimulu austriacu prin portarea sa amenintetoria a privi acesta certa de una cestiune de potere, cu atãtu mai tare o trage de sub cerculu de competintia alu conferintei-fed.“ — Diurn. „Kiel Ztg.“ scrie: Se vorbesce cu securitate, cã d'in Berlinu au sositu aici demandãri, cari ordnedia asiedarea cãtu mai curundu a nãiloru de resboiu ale Prusiei pe petioru de bataia.

BOEMIA. Diurn. „B. u. H. Ztg.“ i-se scrise, de langa marginele Boemiei, d'in funte demnu de credintia: „Comandantii regmtelor austriace au primitu una ordenatiune sigilata, carea se va desigila si implini numai la sosirea unu telegramu simplu. Cuprinsulu acelei ordenatiuni inca e necunoscutu.

GRECIA. Scirile mai noue constatedia, cã in tiera domnesce cea mai mare lenisce si cã atentiunea comune e indreptata la cele mai de aproape algeri comunali.

PRUSSIA. Berlinu 28. mart. (Pregatiri) In conferintia ministeriale de eri in care a fostu de facia si regele in restempu de 2 ore, s'a decisu miscarea armieloru. De-ocamdata

se voru gatã tote pentru conchiamarea gardei nationali si a rezervelor. Diu'a conchiamarii inca nu e determinata.

ROMANIA. Bucuresci 30. martiu. Guvernulu dïssolvã asta-di camer'a, fiindu-cã, ca pre un'a ce fu alãsa inca sub guvernulu lui Cus'a, nu o tiene de representantia propria a tierii. S'au scrisu algeri noue si preste 40 de dile se accepta intrunirea noiei camere.

VARIETATI.

„Pesti Hirnök“ promite a publica lista totororu deputatoru acelor'a, cari in tempulu trecut au competitu pentru posturi la guverne. Nu scimu inca, ce intentiune voiesce a-si vedè amintitulu diurnalu realizata prin acest'a, atãtu scimu, cã d'intre deputatii rom. voru fi cei mai putieni in acea lista pentrucã desi cei mai multi d'intre ei suntu oficiali, dar' abie va fi unulu seú doi, care se fie amblatu pre la guvernulu dupa postu.

„Adaugemu la rubrica „Dieta Ungariei“ d'in nrulu tr., cumcã la intregirea comisiunei diurnulu dietale cu 6 membri ardeleni, multe d'in siedulele de votare au fostu gole era pre altele stã scrisu: „D'intre ardeleni n'ime ne;“ semnu cumcã si in dieta Ungariei suntu multi cari nu voiescu ca ardelenii se partecipe la alte lucrãri ale dietei, decatu celu multu la actulu de incurunare.

Audimu cã comitetulu permanentu alu natiunii romane d'in Ardelu va se se adunè cãtu de curendu, pentru ca se se consulteze, ce ar' fi de facutu in momintele presinti in caus'a integritatii transilvane si a nationalitatii romane. Ne bucurãmu de acesta scire si am dori intr'adeveru a vedè pre comitetulu amintitu desvoltandu mai multa activitate, decatu a doveditu pan'acum.

Cetimu in „Tel. rom.“ curios'a insciintiare, cã deputatii ardeleni ar' fi tinentu aici in Pest'a consultare, nu se scie despre ce obiectu, se dice inse cã in acea consultare ar' fi fostu cea mai armoniosa intieligere intre deputatii atãtu magiari cãtu si sasi si romani. Noi nu scimu in cãtu pote fi adeverata acesta scire, atãtu scimu, cã deputatu romanu ardelenu nu e neci unulu aici, de cum-va nu va lua cine-va de dep. rom. pre d. Hosszu, care se pote cã a luat, — dar' altulu scimu cã n'a luat, n'a potutu se iè — parte la acea consultare.

„Necrologu. Procopiu Laza, juristu IV anu la Univers. de aici, unu june de mari sperantie, repausã in Dlu la 23. I. c. in loculu nascerii sale. Fie-i tierãna usiora!

Proprietariu si editoriu: Sigismundu Popu.
Redactoru respundietoriu: Alexandru Romanu.

Numai la „FORTUNA“ se afla noroculu.

Promesse de ale Fortunei

la sortitur'a de crèdetu d'in 3. aprilu, castigulu principale 200,000 fl. — à 3 fl. 50 cr. si timbru, se capeta numai la

M. L. Fischer

in comptoirulu loteriei de efecte de la „Fortuna“ anghiulu stratei lui Hatvani si a celei magiare.

1 sortiu de crèdetu spre a se solvi in rate, 1-a rata 10 fl.
1 sortiu d'in 1864 de 100 fl. 1-a rata 8 fl.

Se dau bani pentru sorti, cartie de statu si siedule de impemnoratu, pre langa tacerea cea mai mare. (3-3)
Insarcinãri d'in provincie se efectuescu cu promitutiune.

Pietre de mora de quartiu

pentru moraria fina si anglo-americana, cari-su egali cu cele mai fine pietre francesci, d'in fabric'a de produse minerale si pietre de mora numita Casiovia-hegally-ana (Kaschau-Hegallyaer-Fabrik) cea atãtu avuta in piatraria

in Szegi-Long, Post'a Liszka.

Pretiuulu pentru parchia in locu

36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
180 fl.	190 fl.	200 fl.	210 fl.	220 fl.	230 fl.	240 fl.

Depusetoriulu principale e la Fratii Gutmann

Pes'a, Hochstrasse.

L. Cornides, directoru.

(2-3)